

mindste er det for mig, som om de ikke lægge Bægt paa, at der skal flere Andres Bifald til foruden Folkethingets for at faae Loven igjennem. Derfor Forslaget var Lov, naar Folkethinget havde vedtaget det, vilde jeg kunne forklare mig de Herrers Stilling, men ikke, naar man huster, at der er to andre Delle af Lovgivningsmagten, der ogsaa skulle give deres Samtykke til Loven. Dernæst har jeg ogsaa Grund til at erindre om, at man hører flere af de ærede Talere i denne Sal tale om Bondestanden som en Stand, der endnu slet ikke er kommen saavidt, at den forstaaer at ramme sit eget Bedste. Ellers ere jo ærede Medlemmer enige med mig og mange Andre om, at vi nu ere komne saa vidt, at Bondestanden har ligesaa god Oplysning som de andre Stænder, og at den har fuld Forstand paa at ramme sit eget Bedste, samt at den bør være Samfundsborgere, der ligesaa lidt skulle staae under Formynderskab eller Tilsyn som nogen anden Statsborger. Vi betroe den jo lige politiske Rettigheder med andre Borgere, og vi mene, at vi ikke blot med fuld Ret, men ogsaa med Nødsnød kunne gjøre det, men naar vi komme hertil og spørge om vi kunne overlade dette Forhold til dens frie Bestyrelse, nei, saa kunne vi det ikke. Bondestanden skal her endnu ikke kunne see, hvad der rammer dens eget Bedste; vi bør opstille Skranke for den, for at den ikke skal gaae ind paa Noget, der er til dens Skade. Men dette er en Misforstaaelse. Jeg er fuldt overbevist om, at der ikke er fjerneste Grund til Frygt for, at man ikke skulde kunne overlade Bondestanden og Fæstebønderne saa fuldt som nogen anden Stand at bestemme, hvad der tjener til deres Bedste, og at bruge de Rettigheder, der ere givne dem, under Erkendelse af, hvad der for dem er det Hensigtsmæssigste og Bedste. Jeg siger endog, at i Reglen det ikke er til den Bedkommendes Bedste, som Andre mene er til hans Bedste, men at han endnu bedre end Andre er istand til at bedømme, hvad der er til hans eget Bedste, og hvad ikke. Naar man gaar ud fra saa modsatte Overbevisninger med Hensyn til Bondestandens nuværende Oplysning, Selvstændighedsfølelse og hele Udvikling, maa man naturligvis komme til forskellige Resultater,

men jeg er overbevist om, at min Betragtningssmaade er fuldstændig rigtig. Om § 9 har jeg nu sagt, hvad jeg endnu havde at sige, og jeg holder naturligvis fast paa Forslaget om, at den skal gaae ud, men med Hensyn til § 8 kan jeg, naar § 9 gaar ud, ikke erkjende Rigtigheden af, hvad der imod samme er anført. Man har sagt, at for Almenvellets Skyld vil man af med Fæstevæsenet, og at det derfor er en Nødsnød, naar man nu vil tillade, at Fæstevæsenet fremdeles kan bestaae i længere Tid; men man glemmer, at det Fæstevæsen, hvis Bestaaen der er Spørgsmaal om at tillade, ikke er det nuværende Fæstevæsen, men et ganske andet. Det nuværende Fæstevæsen tillader Jorddrotten at fæste ud, til hvem han vil, til den, som vil give ham Møest i Indfæstning og aarlig Afgift, uden at han har Forpligtelse til at give Fæstet til nogen bestemt Bestemt; men naar der her aabnes den Paagældende Myndighed til at lade Fæstet vedblive, er der kun Tale om Fæste til en eneste Person i hele Verden. Man siger: Til ingen skal han mere kunne fæste bort undtagen til En, naar denne ene Person finder, at han har mere Fordeel ved at fæste end ved at Gaarden gaar til Auction. Naar dette er Tilfældet er det uberettiget at sige, at det er at beholde det gamle Fæstevæsen. Nei, det er noget fuldstændig Andet. Det er sagt, at der ingen særlig Grund er til at tillade dette og til at begunstige Fæste eller nogen anden Overdragelse; men det er jo heller ikke foreslaet, at man paa nogen Maade skal begunstige, der er kun Spørgsmaal om, hvorvidt man vil tillade, at Noget skal kunne skee. Og naar man saa siger: Ja — og det siger man paa andre Punkter, naar man taler om andre Spørgsmaal i Sagen — men det er af stor Bigtighed, at Gaarden gaar over og bliver i Fæsterens Familie, seer man da ikke, at det er Tilfælde — det have vi flere Fæsteres Erklæring for —, hvor de mene, at Gaarden kan blive i Familien, naar de kunne fæste paany, medens det for den staaer som en Umulighed, at den vil blive i Familien, naar den skal til Auction. Vil man altsaa saa vidt muligt fiske Fæsteren, at Gaarden bliver i Familien, er dette en Grund mere til,